

ВІДДІЛ ЗОВНІШНІХ ЦЕРКОВНИХ ЗВ'ЯЗКІВ
Московського Патріархату

Спробою переписати історію назвав митрополит Іларіон законопроект, що виключає росіян з числа корінних народів України

26 червня 2021 року в передачі «Церква і світ», що виходить на каналі «Росія 24» по суботах і неділях, голова Відділу зовнішніх церковних зв'язків Московського Патріархату митрополит Волоколамський Іларіон відповів на запитання ведучої Катерини Грачової.

К. Грачова: Доброго дня! Це час програми «Церква і світ» на каналі «Росія 24». Ми щотижня тут задаємо питання голові Відділу зовнішніх церковних зв'язків Московського Патріархату. Вітаю Вас, владико!

Митрополит Іларіон: Доброго дня, дорогі брати і сестри!

К. Грачова: Владико, почати хотілося б з України, де офіс президента Зеленського виніс на розгляд Верховної Ради законопроект про корінні народи. По суті справи, якщо приймуть цей закон, росіяни позбудуться права називати себе корінним народом України. Президент Путін вже

висловив свою думку щодо цього і провів паралель з фашистською Німеччиною, сказавши, що наступний крок - почнуть міряти черепа. Як Вам здається, якщо закон приймуть, до чого це в кінцевому підсумку призведе? Ви поділяєте різку оцінку Путіна щодо цього законопроекту?

Митрополит Іларіон: Я згоден з тим, що якщо державний лідер хоче в своїй країні зберегти стабільність, якщо він хоче, щоб кожен житель цієї країни відчував себе її повноцінним громадянином, то не має проводитися поділ на корінні і некорінні народи. Я не беруся судити про ту політичну кон'юнктуру, яка призвела до цього рішення. Я, на жаль, вже багато років не можу в'їхати в Україну і зустрітися з близькими для мене людьми, яких там багато. Але я уявляю собі, наприклад, якби російський лідер захотів би поділити народи, що живуть в Росії, на корінні і некорінні, до чого б це призвело - до розпаду країни. Неможливо робити заяви про збереження цілісності держави та одночасно ділити громадян на корінні і некорінні народи. Звичайно, це удар, спрямований перш за все на російськомовне населення України. Відповідно, цей удар спрямований до Донбасу, до багатьох людей, які говорять російською мовою, але при цьому є патріотами своєї країни, громадянами своєї країни, мають українські паспорти. Виявляється, українській владі ці люди не потрібні. Я не уявляю собі, як можливо і те, і інше: і зберігати цілісність держави, і при цьому ділити людей на громадян першого сорту і другого сорту.

Якщо говорити про історію, то вилучення росіян з числа корінних народів України - це повний нонсенс, тому що ми знаємо, що існувала Київська Русь, що Київ був столицею єдиної руської держави. Тоді не було ніякої України - це був єдиний народ. Поступово протягом століть склалася та національна самоідентичність українського народу, яка врешті-решт призвела до створення незалежної держави України. Ми не заперечуємо право українського народу мати свою державу, жити в своїх державних кордонах, але не можна ж переписувати історію. Не можна робити вигляд, що не існувало Київської Русі або що Київ не був столицею єдиної руської держави.

К. Грачова: Депутати Держдуми від «Єдиної Росії» внесли на розгляд законопроект, згідно з яким для іноземців буде закритий ринок сурогатного материнства в Росії. Ще, згідно з цим законопроектом, скористатися такими послугами наші громадяни зможуть тільки якщо вони перебувають у законному шлюбі або якщо це самотня жінка. Іншими словами, наприклад, Філіп Кіркоров уже не був би батьком двох дітей, якби він захотів це зробити після прийняття закону. Що Ви думаєте про цю ініціативу? Вона може реально змінити демографічну ситуацію в країні?

Митрополит Іларіон: Православна Церква в цілому негативно ставиться до сурогатного материнства. Про це сказано в «Основах соціальної концепції Російської Православної Церкви». Після цього був прийнятий спеціальний документ, який говорить про хрещення дітей, народжених від сурогатних матерів. Тому, я думаю, ми будемо вітати заходи, спрямовані на обмеження сурогатного материнства, але вдаватися в деталі або подробиці ми тут не можемо.

Православна Церква стоїть на традиційних позиціях: ми вважаємо, що матір'ю може називати себе жінка, яка або народила дітей, або усиновила або удочерила - це справжня мати. Так само і справжнім батьком є або людина, від якого народилися діти, або той, хто їх усиновив або удочерив. Це дуже проста, я б сказав, традиційна, класична концепція, якої Православна Церква не може змінити навіть під впливом різного роду сучасних трендів, навіть у зв'язку з розвитком нових біотехнологій.

К. Грачова: Владико, а як бути чоловікам, які хочуть стати батьками? Припустимо, у нього загинула дружина або у нього була дівчина, вони встигли заморозити біоматеріал, і він хоче, щоб у нього були діти від цієї жінки.

Митрополит Іларіон: Ви знаєте, неможливо дати відповідь на всі випадки життя. Якщо такий чоловік прийде до священика, священик знайде, що йому поради, але ми виступаємо проти сурогатного материнства як такого. Ми не вважаємо, що це рішення проблеми бездітності, що це рішення проблеми для одиноких чоловіків або жінок. Ми вважаємо це порушенням богоустановленості порядку. Тому саме сурогатне материнства ми ні в якій формі підтримати не можемо. Але, я повторюю, це позиція Церкви, яка поширюється на церковних людей. Ми не беремося судити про тих людей, які себе з Церквою ніяк не асоціюють. У них свої моральні стандарти, свої моральні норми. Для них наша думка не указ і не авторитет.

К. Грачова: Ще на продовження теми дітей. Свіжа новина: дитячий омбудсмен пропонує ввести довічний нагляд за педофілами в Росії і ставити їм у паспорти спеціальні штампи. А ця тема стає знову гострою, актуальною: президенту були озвучені лякаючі цифри, що число особливо тяжких

злочинів сексуального характеру тільки по відношенню до дітей-сиріт в Росії виросло за п'ять років в 20 разів, і в 26 разів - злочини проти статевої недоторканності. Як захистити дітей? Чи буде міра зі штампом у паспорті ефективною?

Митрополит Іларіон: Будь-які заходи, спрямовані на захист дітей, слід вітати. Не думаю, що ми повинні особливо піклуватися про те, щоб у педофілів був «чистий» паспорт або про те, щоб вони мали свободу пересування. Набагато важливіше захистити дітей. Тому пропозиції, які виходять від Анни Юріївни Кузнецової, як правило, дуже розумні, зважені і засновані на фактах. А факти свідчать про те, що, на жаль, дуже неблагополучно йде з цим в нашій Батьківщині, інакше цифри не виросли б за п'ять років в геометричній прогресії. Значить, треба щось робити, приймати якісь екстраординарні заходи.

Дійсно, захистити дітей від педофілів - це перш за все завдання держави. Навіть якщо людина понесла покарання і відсиділа свій термін, це не означає, що вона перестала бути небезпечною. Це не означає, що вона втратила свою порочну схильність. Це не означає, що вона не зможе знову вчинити злочин. Тому за такими людьми дійсно повинен бути строгий контроль. Цим повинні займатися, як я думаю, відповідні правоохоронні органи.

К. Грачова: Звучали пропозиції про примусову кастрацію педофілів. Що ви про це думаєте?

Митрополит Іларіон: Я думаю, що такі заходи в цивілізованій державі навряд чи можливі, а ось щоб за такими людьми був постійний контроль, цілком можливо і необхідно.

К. Грачова: Владико, тут прийшла така новина, я б сказала, революційна: про об'єднання католиків і православних. Цю інформацію оприлюднив один православний ієрарх Константинополя. Він сказав, що фактично православні і католики вже і так єдині, але це буде оформлено офіційно на папері. Про що йде мова?

Митрополит Іларіон: Про що говорять константинопольські ієрархи, ми не завжди знаємо. Що відбувається на Фанарі в кулуарах, ми теж не завжди знаємо. Які вони виношують плани, ми теж не завжди знаємо.

Патріарх Константинопольський останнім часом уявив себе вершителем долі Православ'я. Він вважає, що може одноосібно приймати якісь рішення. Тому якщо він прийме одноосібне рішення про те, що Православна Церква возз'єднується з Католицькою Церквою, то дивуватися тут нема чому після того, як він прийняв одноосібне рішення про те, що, виявляється, Україна завжди була територією Константинопольського Патріархату і що Українська Православна Церква, яка налічує дванадцять з половиною тисяч парафій, понад сто архієреїв, більше двохсот п'ятдесяти монастирів, ніби не існує.

Я думаю, що на тлі таких абсурдних і антиканонічних рішень не буде нічого дивного в тому, якщо Константинопольський Патріарх без згоди інших Помісних Церков, без вирішення тих численних питань, які стоять на порядку денному православно-католицького діалогу, просто оголосив про те, що відбулося возз'єднання, підписав би який-небудь папір. Для нас, Руської Православної Церкви, цей папір нічого не означатиме.

З 2000 року я брав участь в православно-католицькому діалозі, де співгололював Константинополь. Вже у 2000 році на порядок денний цього діалогу поставлена тема унії. Ми говорили про те, що унія є неприпустимим методом у взаєминах між двома Церквами. Ми тоді, у 2000 році, ні про що не домовилися. Діалог на кілька років перервався, а потім за наполяганням Константинополя відновився, але вже не по темі унії, а по темі першості у Вселенській Церкві. З моєї точки зору, та політика, яку проводив Константинополь в цьому діалозі, була спрямована не на те, щоб досягти возз'єднання православних і католиків, а на те, щоб, запозичивши католицьку модель, створити таку ж модель в Православній Церкві. Іншими словами, щоб у нас з'явився якийсь непогрішний Папа, який приймає одноосібні рішення, а ми всі зобов'язані їм підкорятися. У нашій Православній Церкві ніколи такого, слава Богу, не було, і думаю, що ніколи не буде. Ми бачимо, до чого вже призвела ця потворна спроба Константинополя ввести папську владу в Православній Церкві - до розколу світового Православ'я.

К. Грачова: А за яких умов тоді, на думку Руської Православної Церкви, ця унія можлива?

Митрополит Іларіон: Я думаю, що унія неможлива ні за яких умов. Але ми знаємо пункти, які поділяють православних і католиків. Вони накопичилися протягом століть. Там є і питання догматичного характеру (питання про походження Святого Духа, про шанування Пресвятої Богородиці, Яка шанується в обох традиціях, але по-різному). Це, напевно, і головне питання, що нас розділяє - питання про владу Папи в Церкві. Ми не можемо прийняти таку модель церковного устрою, де одна людина буде вважатися непогрішною, у якої буде влада над усіма церковними Соборами.

Ми говоримо про те, що Церква є Соборною і Апостольською. Під соборністю ми розуміємо те, що на мирській мові можна було б називати колективним розумом Церкви. У нас в кожній Помісній Церкві Патріарх підзвітний Архієрейському Собору, а не Архієрейський Собор підзвітний Патріархові. Але є і багато інших моментів, що нас розділяють, і які накопичилися за майже вже тисячолітню історію нашого роздільного існування. Ми повинні дуже тверезо оцінювати розбіжності. Ми готові їх обговорювати в рамках православно-католицького діалогу, але не такого діалогу, який перетворюється по суті в маніпулювання. А те, чим займався Константинополь в православно-католицькому діалозі в останні роки, - це була спроба маніпулювати Помісними Православними Церквами з метою визнання такої моделі, при якій Константинопольський Патріарх отримував би якісь виняткові папські привілеї.

К. Грачова: Велике спасибі, владико, що роз'яснили нам це питання.

Митрополит Іларіон: Дякую, Катерино.

У другій частині передачі митрополит Іларіон відповів на запитання телеглядачів, що надійшли на сайт програми «Церква і світ».

Питання: Церква категорично забороняє жінці робити аборт, ніби це якийсь страшний злочин. Зародок в тілі жінки ще не дитина, у нього немає душі. Я впевнена, що душа з'являється в момент народження. Робити аборт чи ні - особиста справа кожної жінки, і в процес прийняття такого

рішення Церква втручатися не повинна.

Митрополит Іларіон: Церква взагалі нікуди не втручається. Церква просто заявляє свою позицію. Ви вважаєте, що душа з'являється у дитини тільки в момент народження - це Ваша особиста думка. А у Церкви інша думка: Церква вважає, що ненароджена дитина - це все одно вже немовля, людина, жива істота, а не частина тіла жінки, і кожна людина має право на народження. Тому Церква послідовно виступає проти абортів.

При цьому Церква нікому нічого не нав'язує. Якщо Ви не належите до Церкви, то можете робити все, що бажаєте. Але якщо Ви вважаєте себе членом Церкви, то мова не може йти про те, що Церква в щось «втручається». У Церкви є свої певні правила. Якщо Ви хочете слідувати цим правилам, значить, Ви можете бути членом Церкви. Якщо Ви хочете вбивати дітей, тоді Вам не місце в Церкві. Тоді шукайте собі місце в якійсь іншій релігійній організації, яка, наприклад, визнає аборти. Якщо така знайдеться.

Щодо того, чи є душа у немовляти: запитайте у багатьох матерів, які виношували і народжували дітей, і вони Вам розкажуть, як, наприклад, дитина відгукується на музику або на стреси, пережиті матір'ю. Дитина вже живе своїм життям, реагує на те, що відбувається, перебуваючи ще в утробі матері. А це було б неможливо, якщо у неї не було б душі. У неї душа росте разом із зростанням тіла. Коли дитина виходить з утроби матері, її тіло вже повністю сформовано, а душа ще перебуває в стадії формування. Але говорити про те, що ненароджена дитина - це якась бездушна істота, абсолютно несправедливо. Церква з такою позицією не згодна.

Питання: Чи можна робити аборт, якщо дівчина завагітніла в результаті згвалтування? Яка думка Церкви в такому випадку?

Митрополит Іларіон: Думка Церкви полягає в тому, що навіть якщо дівчина завагітніла в результаті згвалтування, це не причина робити аборт. Тому що дитина - це жива істота, і ми маємо досвід роботи з такими дівчатами, які виносили плід, народили дитину, і ця дитина їм принесла

щастя. З точки зору Церкви кожне людське життя має абсолютну цінність незалежно від того, за яких обставин відбулося зачаття.

Питання: Під час нашого життя доводиться проходити через низку випробувань, а часом навіть страждань. І не кожному по плечу все це витримати. Особисто я при втраті рідних втратив сенс життя. При цьому я думаю, що ми живемо не тільки для банального розмноження і подальшого доживання відміреного часу. Владико, що може стати сенсом життя, якщо головним пріоритетом для мене завжди були лише мої близькі, а весь інший світ має вторинне значення?

Митрополит Іларіон: Я наведу Вам один приклад з історії Церкви. Таких прикладів багато, але я приведу один. Велика княгиня Єлизавета Федорівна була рідною сестрою останньої російської імператриці Олександри Федорівни. Вона була одружена першим шлюбом на московському генерал-губернаторові великому князі Сергії Олександровичі. Вона його дуже любила. У них була міцна сім'я. Але бомбою терориста цю людину було розірвано на шматки. Вона своїми руками збирала шматки його тіла.

Здавалося б, що залишається у жінки після того, як вона втратила найбільш для себе дороге? Вона знайшла в собі сили повністю змінити своє життя. Всі свої особисті кошти вона вклала в створення обителі милосердя і все життя, аж до розстрілу більшовицькою владою, вона служила хворим, бідним - вони стали для неї тими ближніми, за яких вона віддавала своє життя.

Я дуже сподіваюся, що Ви теж зможете знайти сенс життя в служінні ближнім, яких Господь буде Вам посилати.

Питання: Вітаю Вас, владико! Прошу Вас роз'яснити церковні правила що стосуються поминання покійних. Відспівування, панахиди, літії, заупокійні записки ... Навіщо все це, який тут сенс?

Митрополит Іларіон: Церква закликає нас молитися один за одного. Звичайно, хтось може сказати: який сенс молитися, якщо Бог і так все знає; навіщо ми повинні молитися про якусь

людину, якщо Бог і так йому або допоможе, або ні. Невже ми є добрішими або краще, ніж Бог, знаємо, що потрібно цій людині?

Але насправді Бог нас закликає молитися один за одного, тому що через це ми висловлюємо свою любов до наших близьких. Ми знаємо чимало випадків з історії, коли, наприклад, молитва матері рятувала дітей від смерті, коли молитва якоїсь людини явно впливала на долю іншої людини.

Якщо говорити про молитву за покійних, то для нас мертвих взагалі не існує. Коли близька нам людина переходить в інший світ, вона продовжує там жити. Вона також, а може бути і ще більше, ніж за життя, потребує наших молитов. Тому через нашу молитву про померлу людину, ми проявляємо до неї любов, продовжуємо про неї піклуватися. Крім того, через цю молитву ми відчуваємо живий зв'язок з цією людиною. Тому ця молитва потрібна не тільки їй, але і нам.

Я хотів би завершити цю передачу словами Ісуса Христа словами з Євангелія від Іоанна: «Журиться жінка, що родить, бо настала година її. Як дитинку ж породить вона, то вже не пам'ятає терпіння з-за радощів, що людина зродилась на світ» (Ін. 16.21).

Я бажаю вам всього доброго і нехай береже вас всіх Господь.